HƏLLETMƏ ÜZRƏ 29-CU AZƏRBAYCAN ÇEMPİONATI

Şahmat bəstələrinin həlli üzrə 29 - cu Azərbaycan çempionatı 11 (gəlmə günü) - 14 aprel (getmə günü) 2008-ci tarixdə Bakı şəhərində keçiriləcək.

BƏSTƏÇİLİK GÜNÜ

Yunanıstanın Rodos adasında keçrilən şahmat bəstəçilərinin ümumdünya 50-ci konqresində bir sıra əlamətdar hadisələr baş verib. Beynəlxalq qrossmeyster Valentin Rudenkonun (Ukrayna) 4 yanvar beynəlxalq " Şahmat bəstəçiliyi günü " elan olunması təklifi müdafiə olunub. Məhz bu gün 1869-cu ildə Çexiyanın "Svetozor" qəzetində Keniqin məsələsi dərc olunub və bəstəçilik ilk dəfə incəsənət kimi qəbul edilib. Bu təklif dörd il öncə səsləndirilmişdi və budur Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyası (PCCC - Permanent Commission of FIDE for Chess Composition) axır ki, belə qərar qəbul etdi.

Araz Alməmmədov ilk yüzlükdə

Şahmat bəstəçiliyi üzrə 50-ci konqresdə Open - turnir və dünya çempionatının yekununa əsasən ilk yüzlüyə düşən həllçilərin yeni reytinq siyahısı açıqlanıb. Bir neçə il fasilədən sonra dünya çempionatında iştirak edən Rusiyalı Qeorqi Qevseyev 2805 balla reytinq siyahıya yenidən başçılıq etdi. Beləliklə, o uzun illər birinci pillədə olan Polşalı Piotr Murdzianı keçə bildi. P.Murdzia Q.Yevseyevdən cəmi altı bal geri qalır. Üçüncü isə 2747 balla həlletmə üzrə 2007-ci ilin dünya çempionu şahmat üzrə beynəlxalq qrossmeyster John Nunn-dur (İngiltərə).

Sevindirici haldır ki, Azərbaycan həllçilərinin lideri Araz Alməmmədov (Qəbələ rayonu, Vəndam kəndi) bu yarışlarda iştirak etməsə də, reytinq - siyahıda irəliləməkdə davam edir. Həmyerlilimiz 2356 balla artıq 63-cü pilləyə irəliləyib.

Qeyd etmək lazımdır ki, Araz öz potensialına və təcrübəsinə baxmayaraq, artıq neçə ildir ki, dünya və Avropa çempionatlarında iştirak edə bilmir.

«ŞAHMAT BƏSTƏÇİLİYİ»
CHESS COMPOSITION

№7 Dekabr 2007

AZƏRBAYCAN ŞAHMAT FEDERASİYASI BƏSTƏÇİLİK KOMİSSİYASININ BÜLLETENİ

BULETIN OF THE AZERBAIJAN CHESS COMPOSITION COMMISSION

Redaktor / Editor : İlham Əliyev

Ilham Aliev, 8 m-r, 18/29-51, Sumgayit AZ-5008, Azerbaijan
E-mail: ilhamaliev@mail.ru

İÇİNDƏKİLƏR

1. Şahmat bəstəçiliyi üzrə şəxsi 9-cu Azərbaycan çempionatı»......................... 3
2. «FİDE Albomu 2001-2003» (etüdlər)......…………………….............. 4-5
3. «Açıq məktub » (rus və ingiliscə) …………………………................ 6-10
4. «AZERBAIJAN CCC-35 JT » (düzəliş) 11-12
5. Yeniyetmələr arasında həlletmə üzrə 2-ci Dünya kuboku 13-15
6. «RIFEY» 2008 15
7. Həlletmə üzrə Avropa çempionatı 16
8. İlin etüdü-2006 17
9. «Взаимные взятия» 18-20
10. «Об одной забытой теме» 21-22
11. «Bakı 1988-1993» və «Çovqan 1992» (etüdlər) ……………………... 23-25
12. XƏBƏRLƏR 7, 10, 12, 20, 24, 26, 27, 28

**HÖRMƏTLİ ŞAHMATÇILAR
VƏ ŞAHMAT BƏSTƏÇİLƏRİ,
SİZİ YENİ İL VƏ 4 YANVAR
ŞAHMAT BƏSTƏÇİLİYİ GÜNÜ
MÜNASİBƏTİ İLƏ**

TƏBRİK EDİRİK !

XƏBƏRLƏR

AŞF-nin illik əsasnaməsidə şahmat bəstəçiliyi yarışları

Bundan sonra, il ərzində ölkəmizdə olacaq şahmat bəstəçiliyi yarışları ilə Azərbaycan Şahmat Federasiyası, AR Təhsil Nazirliyi, AR Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə təsdiq etdiyi şahmat yarışlarının 2008-ci il üçün illik yarışlarının əsasnaməsində tanış ola bilərsiniz. Xatırladım ki, 2008-ci il təqvimində üç yarış verilib:
1) 4-cü Beynəlxalq həlletmə yarışı,
2) Şahmat Bəstəçiliyi üzrə 9-cu Azərbaycan çempionatı,
3) Şahmat bəstələrinin həlli üzrə 29-cu Azərbaycan çempionatı.

Sayt işini yeni ünvanda bərpa etdi

Azərbaycan Şahmat Federasiyasının rəsmi saytı işini bərpa etdi: www.azerichess.az Saytda şahmat bəstəçiliyi guşəsi açılıb. Gələcəkdə bu səhifədə şahmat bəstəçiliyinə dair bir çox informasiyalar özünə yer tapacaq.

Respublika həlletmə yarışı

www.ulvichess.az saytında İlham Əliyev (Sumqayıt) etüdlərinin həlli üzrə respublika müsabiqəsi keçirir. Həll üçün 12 etüd təqdim olunub. Etüdlərin həllini məktub və ya internetlə müəllifə göndərmək olar. Üç qalib kitabla mükafatlandırılacaq.

Şahmat bəstəçiliyi əsasnaməsi

Hannu Harkola (Finlandiya) "Şahmat bəstəçiliyi əsasnaməsi" (Handbook of Chess Composition) üzərində son tamamlama işlərini bitirib. Bu buraxılışa FİDE - nin Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyası (Permanent Commission for Chess Composition) tərəfindən son dövrlər qəbul edilmiş dəyişikliklər də əlavə olunub.

64 səhifədən ibarət əsasnamədə şahmat bəstəçiliyinin tərtib və həlletməyə dair demək olar ki, bütün sahələri özünə yer tapıb. Burada əsas qaydalarla yanaşı PCCC-nin (Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının) tarixi barədə, üzv ölkələrin siyahısı, həlletmə yarışlarının keçirilmə qaydaları və beynəlxalq adlar alma tələbləri, həllçilərin reytinq siyahısı, şahmat bəstəçiliyi tarixində beynəlxalq adlar almış bəstəçilərin siyahısı, şahmat bəstəçiliyi kodeksi, FİDE Albomu və s. barədə informasiya tapmaq olar.

Əsasnamənin PDF formatı ilə Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının rəsmi saytinda tanış ola bilərsiniz: www.sci.fi/~stniekat/pccc

96. K.Letov. Dərc / Publication: №32, avqust 1992. **Fəxri rəy / Honourable mention**.
1.d5! Fxd5 [1...Txd5 2.Fxd5 Fxd5+-] **2.0–0–0!** [2.Td1? Şc6 3.Txd5 Txd5 4.b3 c4 5.b4 c3–+] **2...Şc6 3.Txd5 Txd5 4.b3! c4 5.b4 Şd7 6.Fxd5** uduş.
Bu etüdü mən bir az dəyişdirdim, daha doğrusu ilk gedişi əlavə etdim (1.d5! Fxd5). Bir çox kombinasiya dərsliklərində olan mövqenin təkmilləşdirməsi (A=Şh1, Te2, Fc3, pg2 (4) Q=Şf6, Td5, Fe5, pe6, f5, g5 (6) 1.?.

72. Sergey Radchenko (Rostov, Rusiya) Dərc / Publication: №26, iyul 1992. **Tərifnamə/Commendation.**
1.Ta7+ Şh8+ 2.Şh6 Tg7 [2...Tb8 3.Af6 Təhlükə-4.Th7#, 3...Tb7 4.Ta8+ (4.Txb7? pat) 4...Tb8 5.Txb8#] **3.Ta8+** [3.Txg7? pat] **3...Tg8 4.Af8 Tg7** [4...Txf8 5.Txf8#] **5.Ag6#.**
Cəlbedici cirtdan etüdü. İlk nəzərdə çox darıxdırıcı materialda sadə də olsa, dörd mat və iki pat tələsi var.

AZƏRBAYCAN ŞAHMAT FEDERASİYASI BƏSTƏÇİLİK KOMİSSİYASI:

Son dövrlər Şahmat bəstəçiliyi komissiyasına yeni üzvlər qəbul edildiyinə görə, komissiya üzvlərinin siyahısını yenidən nəzərinizə çatdırırıq.

Sədr – AŞF-nin vitse-prezidenti- Mahir Məmmədov (Bakı), **Sədrin müavini –** İlham Əliyev (Sumqayıt). **Komissiyanin üzvləri:** Araz Alməmmədov (Qəbələ), Elmar Abdullayev (Əli-Bayramlı), Salman Cavadzadə (Gəncə), Ramil Cavadov (İsmayıllı), Muradxan Muradov (Qobustan), Hacı Məmmədov (Qobustan), Aqşin Məsimov (Bakı), Anatoli Piriverdiyev (Bakı), Mübariz Səfərov (Cəlilabad), Akif Kəlbiyev (Lerik), Fazil Şükürov (Bakı), Kənan Vəlixanov (İmişli), Samir Bədəlov (Bakı), Məcnun Vahidov (Bakı), Züleyxa Eyvazova (Bakı), Nərminə Ruzicəng (Naftalan), Bəxtiyar Rüstəmov (Bakı), Lütfiyar Rüstəmov (Bakı), Tacı İsbəndiyarov (Zərdab), İslam Kazımov (Bakı), Sahib Nəcəfov (Cəbrayıl).

ŞAHMAT BƏSTƏÇİLİYİ ÜZRƏ MİLLİ KOMANDA

Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinə Şahmat bəstəçiliyi üzrə milli komandanın tərkibi təsdiq olunmaq üçün aşağıdakı qaydada təqdim olunub: **Baş məşqçi -**İlham Əliyev. **Komanda -** Araz Alməmmədov (həlletmə və tərtib), Hacı Məmmədov (tərtib), Mübariz Safarov (tərtib), Salman Cavadzadə (tərtib), Anatoli Piriverdiyev (tərtib), Ramil Cavadov (həlletmə), Aqşin Məsimov (həlletmə).

Şahmat bəstəçiliyi üzrə şəxsi 9-cu Azərbaycan çempionatının

ƏSASNAMƏSİ

1. Çempionatı AŞF bəstəçilik komissiyası keçirir.
2. Çempionatı FİDE-PCCC qaydalarına əsasən 5 bölmədə: etüdlər (+=), ikigedişli (#2), üçgedişli (#3), çoxgedişli (N#) və yardımlı mat (H#) məsələləri üzrə keçirilir.
3. Çempionatda 2004-2006-cı illərdə dərc olunmuş və ya orijinal əsərlər iştirak edə bilər. Birgə əsərlərin də iştirakına icazə verilir.
4. Çempionat qapalı keçirilir. Yarışlarda yalnız Azərbaycan vətəndaşları iştirak edə bilər, istisna yalnız birgə əsərlərə edilir.
5. Bəstələr 10 ballı sistemlə (0-dan 10-a kimi yarım xal da daxil olmaqla) qiymətləndiriləcək.
6. Hər bölmədə iştirak üçün 6 bəstə təqdim oluna bilər. Zaçota üç ən çox xal toplamış əsər daxil olacaq. Bölmədə bəstələrin sayı az olarsa, onda zaçota daxil olan əsərlərin sayı azaldıla bilər.
7. Çempionatda iki və daha artıq bəstəçi eyni xal toplayarsa, yerlər aşağıdakı göstəricilərə görə müəyyən ediləcək: a) yüksək xal almış bəstəyə görə, b) təqdim olunmuş bəstələrin sayına görə.
8. Bəstələr məktub (A5 formatında (155 x 210) müəllifin telefonu, ev ünvanı, ilkin dərcin yeri və vaxtı, hansı fərqlənmə alması, bəstənin tam həllini göstərmək şarti ilə) və ya internet vasitəsi ilə göndərilə bilər.
9. Şahmat bəstələrinin son qəbul günü 31 aprel 2008-ci ildir. Bu tarixdən sonra təqdim olunmuş əsərlər çempionata buraxılmır.
10. Hər bölmədə iştirakçıların sayı 4 nəfərdən və bəstələrin sayı 12-dən az olarsa, həmin bölmədə çempionat keçirilməyəcək.
11. Çempionatda hər bölmədə ilk üç yeri tutan şahmatçılara müvafiq dərəcəli fəxri fərmanlar və pul mükafatları təqdim olunacaq.
12. Şahmat bəstələri çempionatın direktoruna göndərilməlidir. Hakimlərlə əlaqə yalnız onun vasitəsi ilə aparılır.

Direktorun ünvanı:
İlham Əliyev, 8 m/r, 18/29-51, Sumqayıt AZ - 5008.
E-mail: ilhamaliev@mail.ru
Tel: ev (018) 644-82-23 , **cib** (050) 515-40-99

Azərbaycan Şahmat Federasiyası Bəstəçilik komissiyası

FİDE Albomu 2001-2003

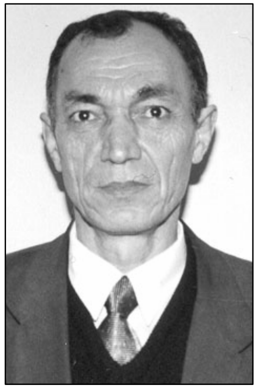

FİDE-nin (Beynəlxalq Şahmat Federasiyası) yanında daimi fəaliyyət göstərən Şahmat bəstəçiliyi komissiyasının (Permanent Commission of FİDE for Chess Composition) rəsmi saytında nəhayət ki, FİDE Albomunun 2001-2003-cü illəri əhatə edən nəticələri dərc olunub: http://www.sci.fi/~stniekat/pccc/fa0103d.htm. Sevindirici haldır ki, alboma ölkəmizin tanınmış etüdçüsü Muradxan Muradovun da etüdü daxil olub.

Xatırladım ki, FİDE Albomu müəyyən üçillik dövrü əhatə edən, bütün dünya tərtibçilərinin ən yaxşı şahmat bəstələrinin toplumudur. İlk FİDE Albomu 1956 -1958-ci illəri əhatə edir və N.Petroviçin (Xorvatiya) təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə nəşr olunub. Son albomun etüd bölməsinin nəticələri qalmaqala səbəb olmuşdu. Məsələ orasındadır ki, hakimlərdən biri daşlarının sayı yeddi və daha az olan etüdləri qiymət-ləndirməkdən imtina etmişdi, bu isə böyük narazıçılığa səbəb olmuşdu. Uzun sürən danışıqlar da heç bir bəhrə vermədi. Şahmat bəstəçiliyi kodeksində belə hallar nəzərə alınmadığına gö-rə, öncə hakimin bu bölmədə dəyişdirilməsi nəzərdə tutu-lurdu. Ancaq 13 - 20 oktyabr Yuna-nıstanın Rodos adasında keçirilən şahmat bəstəçiliyi üzrə 50-ci konqresdəki müzakirələrdən sonra, hakim cüzi dəyişikliklərlə nəticələri yenidən elan etdi.

Buraya işləri PCCC tərəfindən təsdiq olunmuş hakimlər kollegiyası seçir ki, onlar da hər janrda üç hakimdən və bir direktordan ibarət olur. 1980-ci ildən başlayaraq bəstələr dördballı sistemlə (0.5 bal intervalla) qiymətləndirilir. FİDE Albomuna 8 xal, bəzi hallarda isə 7,5 xal toplamış əsərlər düşür. Albom həm də şahmat bəstəçilərinin beynəlxalq adlar almaq üçün yeganə imkan yeridir və buradakı nəticələrə görə aşağıdakı adlar verilir: FİDE ustası -12 xal, Beynəlxalq usta 25 xal, Beynəlxalq qrossmeyster 70 xal. Xatırladım ki, alboma düşən hər məsələyə görə 1 xal, etüdə görə isə 1,67 xal verilir.

Bu sistemin heç də yaxşı olmadığı dəfələrlə bir çoxları tərəfindən qaldırılsa da, hələ ki, heç bir dəyişiklik yoxdur. Məhz ona görə hər bir şahmat bəstəçisi albomun buraxılışını səbirsizliklə gözləyir. Qeyd edim ki, bu xəbər müəllif üçün də çox gözlənilməz olub. Axı o heç zaman etüdlərini FİDE Albomuna göndərməyib, bunu onun əvəzinə Respublika Şahmat bəstəçiliyi komissiyası edib. Bu bir daha albom vastəsil ilə beynəlxalq adların verilməsinin düzgün olmadığını sübut edir. Belə şahmat bəstəçiləri isə dünyada çoxluq təşkil edir.

İndi isə gəlin qəhrəmanımızla tanış olaq: **Muradxan Muradov** (1 oktyabr 1950-ci il) Qobustan rayonunun Nərimankənd kəndində yaşayır. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetini bitirib və doğma kəndində riyaziyyat müəllimi işləyir. İlk etüdünü 1982- ci ildə “Bakı” qəzetində dərc etdirib. İndiyədək təxminən 40 etüd dərc etdirsə də, onlar öz keyyfiyyəti ilə seçilir və bir çox beynəlxalq yarışlarda uğurlar qazanıb. Onun 10-dək etüdü beynəlxalq yarışlarda mükafat qazanıb. Son komanda SSRİ çempionatında (1990) və şahmat bəstəçiliyi üzrə 5-ci komanda Dünya çempionatında (1996) da onun etüdləri mükafatçılar sırasına düşüb. Müxtəlif beynəlxalq yarışlarda “ Fəxri rəy ” və “ Tərifnamə ” almış etüdləri buraya əlavə etsək, onun uğurlarının siyahısını böyütmüş olardıq.

Çovqan / Chovgan (Azerbaijan) 1992

Hakim/ Judge: İlham Əliyev (Sumqayıt)

16 əsr miniatürü

Çovqan – Azərbaycanın milli atçılıq- idman komanda oyunudur. Müasir At Polosu oyununun əcdadıdır.

Qəzetdə şahmat guşəsi 1992-ci il il ərzində işıq üzü gördü. İl ərzində etüd bölməsində 9 müəllifin 9 etüdü dərc olundu.

Qəzetin şahmat guşəsinin saylarını qoruyub saxladığına və bizə təqdim etdiyinə görə Anatoli Piriverdiyevə (Bakı) xüsusi minnət - darlığımızı bildiririk.

Qeyd etmək lazımdır ki, guşədə etüdlərin heç birinin həlli veril - məmişdi. Kompüter vasitəsilə onların bir çoxunun həllini bərpa etmək mümkün oldu. Bu sahədə məsləhətlərinə görə İ.Akobiaya (Gürcüstan) minnətdarlığımı bildirirəm.

111. R.Szhankus
Çovqan 1992
Mükafat / Prize

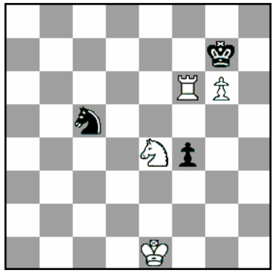

4+3 Heç-heçə (=)

96. K.Letov
Çovqan 1992
Fəxri rəy / HM

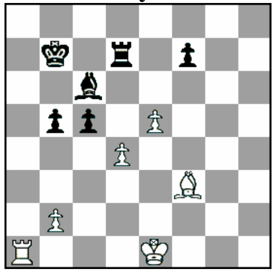

6+6 Uduş (+)

72. S.Radchenko
Çovqan 1992
Tərifnamə/Commendation

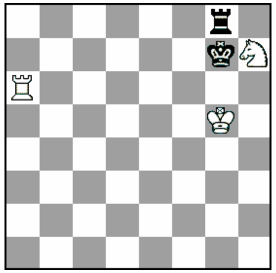

3+2 Uduş (+)

111. R.Szhankus (Mariyampole, Litva) Mükafat / Priz.
Dərc / Publication: №35, sentyabr 1992.
1.Tf7+! bu gedişin mənası sonra aydınlaşacaq [1.Txf4? Ad3+ 2.Şe2 Axf4+ 3.Şf3 Th4 4.Şg3 Axg6-+] **1...Şxg6 2.Txf4 Ad3+** [2...Txf4 3.Axc5=] **3.Şe2 Axf4+ 4.Şf3** indi ilk gedişin mənası aydın olur, şah gedişi olmasaydı, 4...Ag6 keçirdi **4…Th4** [4...Şf5 5.Ad6+ (5.Ag3+) 5...Şg5 6.Ae4+ (6.Af7+? Şh5) 6...Şf5 7.Ad6+ (7.Ag3+)] **5.Şg3 Şh5 6.Af6+ Şg5 7.Ae4+ Şh5 8.Af6+ Şg5 9.Ae4+** daimi şahlı mövqeli heç - heçə və ya **5…Ag2 6.Af2!** [6.Ad2? Ta4 7.Şxg2 Ta2–+; 6.Ac3? Tc4-+] **6...Şf5 7.Şxg2** heç-heçə). Mövqeli heç-heçə və qara şahın əlverişsiz xanaya cəlbetməsi məntiqi motiv ilə olan miniatür.

G.Huseynov (Bərdə, Mustafaağalı kəndi) Dərc / Publication: 21.02.1987.
Fəxri rəy / Honourable mention.
1.Ad7! Fe4 2.g7 [2.Af8? Fxg6 3.Axg6 Şd4 4.e6 g3 5.Şb6 g2 6.Af4 g1A 7.Şxb7 Şe5 8.Şc6 Şxf4 9.Şd7 Af3 10.Şxe7 Ad4=] **2...Fh7 3.Af6! exf6 4.e6 g3 5.e7 g2 6.e8V 6...g1V 7.Vb5+ Şd4 8.Vb6+ Şd3 9.Vxg1** uduş,
Yaxşı giriş oyunu və vəzirin xətt zərbəsi ilə udulması.

İlham Əliyev (Sumqayıt) Dərc / Publication: 09.01.1993. **Tərifnamə/Commendation.**
1.Şa2! [1.Şa1? Txe3 2.Şa2 Th3 3.Şb1 Th2 4.Şa1 a2–+] **1...Txe3 2.h5 Th3 3.hxg6 Txh6 4.gxh6** [4.gxf7+? Şxf7 5.gxh6 Axf6 6.exf6 Şxf6 7.Şxa3 Şg6 8.Şb4 Şxh6 9.Şc4 Şg5 10.Şd3 Şf4 11.Şe2 Şe4–+] **4...Axf6!** [4...fxg6? 5.h7+ Şxh7 6.f7+-] **5.exf6 fxg6 6.Şxa3 g5 7.Şb4 g4 8.Şc5 g3 9.Şd6** [9–10 gedişlərin yerdəyişməsi mümkündür] **9...g2 10.h7+** [10.Şe7? g1V 11.f7+ Şh7 12.f8V Vc5+–+] **10...Şxh7 11.f7 g1V 12.f8V Vb6+ 13.Şd7!** heçə-heçə [13.Şe5? Ve3+ 14.Şd6 (14.Şf6 Vf4+ 15.Şe7 Vxf8+) 14...Va3+].
Bu etüd "Bakı" qəzetinin illik həlletmə yarışında əksəriyyət səslə, həllçilərin nöqteyi nəzərindən, "İlk nəşr" bölməsində ən yaxşı bəstə seçilib. Müəllifin ilk dərc olunmuş etüdlərindən biridir.

L. Zernov, N. Plaksin (Rusiya) Dərc / Publication: 14.01.1989.
Xüsusi tərifnamə / Special commendation.
Bəstə Aleksandr Sarıçevin xatırəsinə həsr olunur (ağ piyadalar rus əlifbası ilə "C" hərfini yaradır). Kim udur? Gözə o dəqiqə 1.Te4# gəlir, ancaq qəliz olmayan retrotəhlil göstərir ki, qaraların son gedişi yoxdur. Məsələn, mövqe 0.hxg4+ Kf5-f4 gedişlərindən sonra alına bilməzdi, çünki vəzir cinahındakı "C" piyada strukturu (rus əlifbası ilə) yalnız 13 vuruşdan sonra yarana bilərdi. Deməli gediş növbəsi qaralarındır: **1...g2+! 2.Şh2 g1V+** qaralar udur / black wins.
Retrotəhlilli etüd, lakin heyif ki, oyun çox qısa və çox sadədir.

4th İnternational Solving Contest / 4-cü Beynəlxalq Həlletmə Yarışı

27 yanvar 2008-ci il tarixdə Bakı şəhərində PCCC-nin təşkil etdiyi 4-cü Beynəlxalq Həlletmə yarışı keçiriləcək. Artıq ölkəmiz də daxil olmaqla 28 ölkə bu yarışda iştirak etmək üçün qeydiyyatdan keçib. Yarışda iştirak seçimlədir. Yarış Bakı vaxtı ilə 14.00-da başlayacaq. Maraqlananlar ölkəmizin bu yarışdakı yerli nümayəndəsi İlham Əliyevə (Sumqayıt) müraciət edə bilələr.

Fürsətdən istifadə edib, bütün şahmatçılar adından, Muradxan Muradovu təbrik etmək istərdik! Ona uzun ömür, can sağlığı və yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq!
Sonda isə gəlin Muradxan müəllimin alboma düşmüş etüdü ilə tanış olaq.

Muradxan Muradov (Qobustan, Nəirimankənd)
A.Sarıçev-90 xatirə yarışı, 2001
1-ci Mükafat,
FİDE Albomu 2001-2003

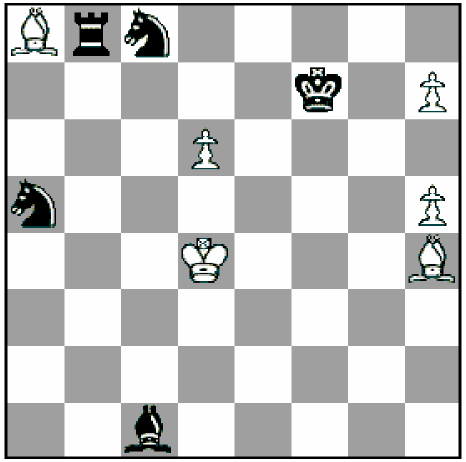

6+5 Heç-heçə (=)

1.♗d5+! ♔g7 2.h8♕+! ♔xh8 3.d7 ♘a7 4.d8♕+ ♖xd8 5.♗f6+!
Bu gedişin mənası oyunun sonunda məlum olacaq
5…♔h7 6.♗xd8 və qaraların gedişindən asılı olaraq oyun iki varianta bölünür:
1) **6…♘7c6+ 7.♔c5 ♘xd8 8.♔b6 ♗d2 9.♔c7 ♗g5 10.♔b6 ♗d2 11.♔c7** mövqeli heç-heçə,
2) **6...♘5c6+ 7.♔c5 ♘xd8 8.♔b6 ♗e3+ 9.♔c7 ♗g5 10.♔b6 ♗e3+ 11.♔c7 ♗g5 12.♔b6 ♘c8+ 13.♔c7 ♘a7 14.♔b6 ♘c8+ 15.♔c7 ♘a7**
(15...♘e7 16.♗e4+! Məhz buna görə 5.♗f6+! lazım idi) **16.♔b6** mövqeli heç-heçə. İki mövqeli heç-heçənin sintezi və uzaq öncədən görmə effekti.

“ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО”

Уважаемый господин Ури Авнер!

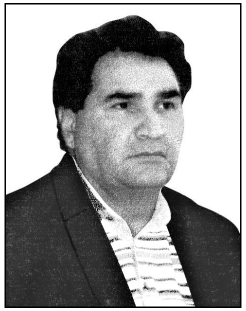

Пользуясь возможностью, предоставленной печатным органом комиссии по шахматной композиции Азербайджана, обращаюсь к вам как к Председателю Постоян-ной комиссии по шахматной композиции при ФИДЕ с конструктивным предложением.

Шахматная композиция, безусловно, является творческой областью деятельности человека, а результаты этого творчества должны быть признаны интеллектуальной собственностью автора. Интеллектуальная собственность, несомненно, предложит охране. Это признается Кодексами по шахматной композиции во многих странах, но на деле все эти формулировки носят декларативный, но никак не легитимный характер, так как не существует механизма, обеспечивающего охраноспособность этого вида интеллектуальной собственности.

Я не хочу глубоко анализировать все стороны этой проблемы и затрону лишь один крупный вопрос, в решении которого вполне возможно предпринять реальные шаги.

Современная шахматная композиция обязательно тематична. Причем генерирование новых идей надо отнести к высшей фазе интеллектуального творчества. Между тем установление приоритета открытия той или иной темы и ее название отдано в руки отдельных лиц и печатных органов. То есть Постоянная комиссия практически полностью отстранилась и никак в этом процесс не участвует, хотя, на мой взгляд, она является высшим законодательным органом в шахматной композиции и это прямая его прерогатива. В результате этого возникают нездоровые ситуации, несвойственные самому духу композиции.

Существует в корне неправильный подход, что приоритет открытия темы определяется по первой опубликованной задачной или этюдной реализации темы. Между тем механизм обеспечения охраноспособности новых идей давно отработан в науке и тех-

INFORMALTOURNEY “BAKU 1987-1993”

(Etüdlər / Studies)

Hakim/ Judge: Bəxtiyar Rüstəmov (Azərbaycan)

10 müəllifin 12 etüdü dərc olunmuşdu. Mirzə Fətəli Axundov adına Milli kitabxanada «Bakı» qəzetinin çoxillik sayları arasından etüdləri bir yerə topladığına görə Elmar Abdullayevə (Əli-Bayramlı) xüsusi minnətdarlığımı bildirirəm.

İlham Əliyev
Baku 1987-1993
Mükafat / Prize

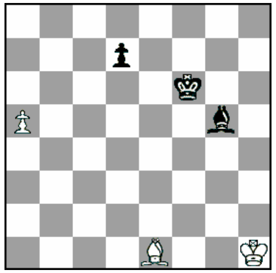

3+3 Uduş (+)

G. Hüseynov
Baku 1987-1993
Fəxri rəy / Honourable mention

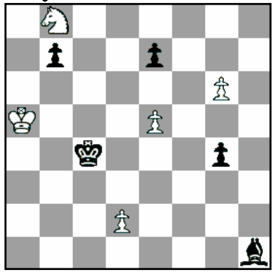

5+5 Uduş (+)

İlham Əliyev
Baku 1987-1993
Tərifnamə / Commendation

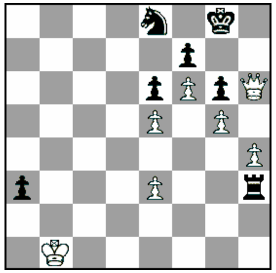

7+7 Heç-heçə (=)

L. Zernov, N. Plaksin
Baku 1987-1993
Xüsusi tərifnamə / Sp. commendation

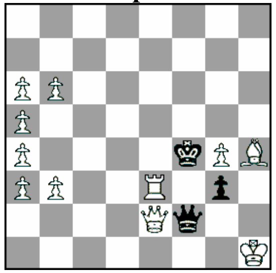

11+3 Retro Uduş (+)

İlham Əliyev (Sumqayıt, Azərbaycan) Dərc / Publication: 16.01.1993.
Mükafat / Prize. 1.Fh4!! və qaraların gedişindən asılı olaraq oyun iki klassik vari-anta bölünür: **1) 1…Fxh4 2.Şg2! Fg5 3.Şf3! Şe6 4.a6** uduş, **2) 1...Şe6 2.Fxg5 Şd6 3.Fd8!** (3.a6? Şc7=) **3...Şc6 4.a6** uduş.

İlk gedişdə filin gözəl qurbanı ilə Otten və Duras manevrlərinin superminiatürdə sintezi.

№3. Р.Алиовсадзаде
Problem Online 2007

№4. Р.Алиовсадзаде
Problemesis 2005

№5. М.Шнейдер
Il Due Mosse - 12 TK, 1961
1-ый Приз

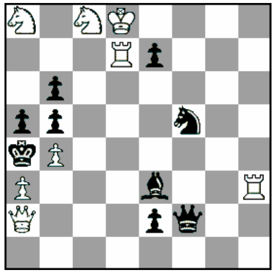

#2 8+9

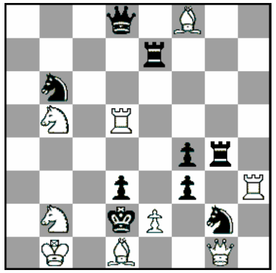

#2 Kb6>e3 9+9

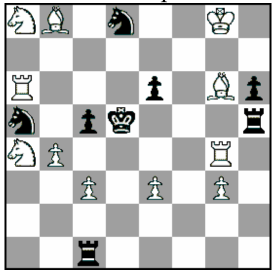

#2 11+8

№3 Р.Алиовсадзаде. Иллюзорная игра 1...ab 2.♖a7#. 1.♖d3? (2.♕c2, ♕b3#, A-B), 1...♘d4 2.♘axb6, ♘cxb6#, C-D, 1...ab!. **1.♖d4!** (2.♘axb6, ♘cxb6#, C-D), 1...♗xd4 2.♕c2,♕b3#, A-B, 1...ab 2.ab#.

№4. Р.Алиовсадзаде. a) 1.♕f2! (2.e3, e4#, A-B), 1...♘e3 2.ed, ef#, C-D, (1...fe,♖xe2 2.♖hxd3, ♗b4#), **b) 1.♕f2!** (2.ed, ef#, C-D), 1...♘e~ 2.e3, e4#, A-B, (1...♘xd1!? 2.♘c4#).

В №4 тема очень удачно скомбинирована с темой Альбино - четырёхкратной игрой белой пешки. **К тематическим вариантам добавлены дополнительные варианты** плюс чёрная коррекция в b). Тот же самый вступительный ход в близнецах – вынужденная мера, необходимо создание батареи. Но, к сожалению, есть и недостатки, слабо нагруженные белые фигуры.

В процессе работы над статьёй выявилась следующая очень интересная композиция: **№5. М.Шнейдер.** 1.♘b2? (2.e4, ♗e4#, A-B), 1...♖e5 2.♖d6, ♘c7#, C-D, 1...cb!, 1.♖e4? (2.♖d6, ♘c7#, C-D), 1...♘~c6 2.♘8b6, ♘4b6#, F-E, 1...♖f5!. **1.b5!** (2.♘8b6, ♘4b6#, F-E), 1...♘c4 2.e4, ♗e4#, A-B, 1...e5 2.♖d6, ♘c7#, C-D.
Циклическое утроенное исполнение темы, причём, в решении показаны все шесть тематических матов!

Хотя упрёки могут быть сделаны и к этой задаче - победительнице. А именно, варианты готовы до вступительных ходов в фазах. Видимо, избежать это технически очень трудно. Но стремиться к чистоте идеи всегда надо.

В заключении выражаю благодарность Е.Фомичёву за предоставленную информацию.

Рауф Алиовсадзаде (Линкольн, США)

нике, прошел испытание временем и тут не надо изобретать велосипеда. Было бы абсурдным, если бы автору изобретения в области техники предложили бы сначала изготовить изобретенную машину и лишь потом выдали бы патент. А в композиции дело обстоит именно так. Из психологии известно, что творческие личности можно условно разделить на две категории – людей, которые предпочитают генерировать новые идеи и людей, имеющих талант к их мастерскому воплощению на практике. Конечно, возможен и синтез. Обычно же каждая из категорий более сильна в своей области. Поэтому приоритетная фиксация идеи и ее техническое исполнение – это совершенно разные вещи и одно не должно тормозить другое. Предположим, что композитор генерировал новую идею. В настоящее время у него два пути. Первый – это никому ничего не сообщать и пытаться ее задачно или этюдно реализовать. Но это по субъективным или объективным причинам может затянуться надолго, что задерживает развитие композиции. Кроме того, есть опасение, что та же мысль придет в голову другому композитору, и это грозит потерей приоритета. Второй путь – это не задерживать развитие композиции и сообщить свою идею «неопределенному кругу лиц», а это практически точно потеря приоритета.

Мне не понятно, почему Постоянная комиссия не пользуется отработанной демократической международной практикой патентования идей? Думаю, что в шахматной композиции давно назрела насущная необходимость упорядочения установления приоритета и придания этому легитимного характера.

"PİYADA YARIŞI"

"Problemist Ukrainı" jurnalı piyada etüdlərinin tərtibi üzrə beynəlxalq yarış keçirir. Mövzu azaddır. Hakim: M.Zinar. Mükafat fondu – 400$.
Son göndəriş günü - 1.05.2008.
Ünvan: Tkachenko S.N., a / ya №73, Odessa-69, Ukraine, 65069.
E-mail: tkachesser@mail.ru

В связи с этим мое конструктивное предложение сводится к следующим пунктам:

1. Постоянная комиссия берет вопросы патентования новых задачных и этюдных идей в свои руки, для чего создает экспертную подкомиссию из нескольких признанных экспертов – знатоков композиции, решения которой единственно легитимны.

2. На первом этапе работы подкомиссия создает базу данных и классификатор по уже существующей тематике, разрабатывает положение, регламентирующее экспертную деятельность.

3. В дальнейшем подкомиссия осуществляет прием заявок от композиторов на новые темы и высылает им приоритетную справку о получении заявки. Заявка должна содержать предполагаемое название теми, ее четкую формулировку с указанием отличительных признаков и, если возможно, с поясняющей схемой.

4. Подкомиссия проводит экспертизу, т.е. рассматривает заявку на предмет установления новизны и, если новизна установлена, предварительно публикует ее в специальном бюллетене, рассылаемом заинтересованным организациям, а также помещаются на компьютерном сайте для выявления возможных возражений.

5. После окончательного установления новизны автору идеи должно быть выдано патентное свидетельство, подтверждающее его приоритет.

6. Запатентованные, и может быть даже еще задачно или этюдно нереализованные идеи, таким образом, образуют «банк идей», стимулирующий развитие композиции. Сведения о запатентованных идеях публикуются в бюллетене, помещаются на компьютерном сайте, и к ним получают доступ все желающие. заявка отвергается, автору сообщаются аргументированные мотивы отклонения заявки и рассматриваются апелляции.

Надеюсь, что мое предложение достаточно логично и найдет понимание и поддержку, как с Вашей стороны, так и со стороны проблемистов.

С наилучшими пожеланиями,

мастер спорта по шахматной композиции Азербайджана **Меджнун Вагидов.**

Об одной забытой теме

В шахматной композиции есть темы, которые разрабатываются десятилетиями. А есть темы, которые забываются. Одной из таких забытых тем является тема Мая-2, предложенная в 1956-ом году итальянским проблемистом Луиджи Маем. Тема гласит: ***чередование двух тематических угроз ложного следа и действительного решения, сочетаемое с двумя матами в варианте.***

Задача на диаграмме №1 первая на эту идею и взята из книги Н. Зелепукина "Словарь шахматной композиции" (Киев,1982 г.). Кстати, в задаче было побочное решение 1.♗h3 (белый слон был на g2; видимо, опечатка).

No1. Л.Май
Il Due Mosse,1956

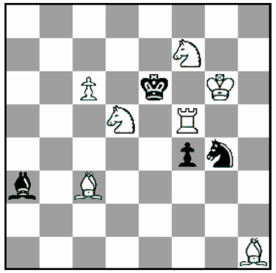

#2 7+4

No2. Р.Алиовсадзаде (по Маю)
Шахматы (Баку), 1986
Спец.приз

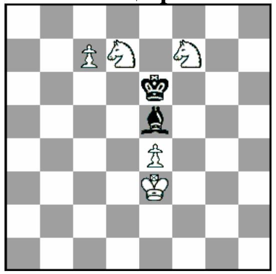

#2 b) pc7→**g7** **5+2**

№1. Л.Май. 1.♗e5? (2.♘d8, ♘g5#, A-B), 1...♗e7 2.♘c7, ♘xf4#, C-D, 1...f3!. **1.♗f6!** (2.♘c7,♘xf4#,C-D), 1...♗d6 2.♘d8,♘g5#, A-B. Всего один вариант, что и требуется темой. Этого, конечно, недостаточно для современной двухходовки, но это задача - первенец.
№2 представляет тему в миниатюре в форме близнецов (использован механизм задачи №1).

№2. Р.Алиовсадзаде (по Маю). a) 1.c8♘! (2.♘d8, ♘g5#, A-B), 1...♗f6 2.♘c5, ♘f8#, C-D, b) 1.g8♘! (2.♘c5, ♘f8#, C-D), 1...♗d6 2.♘d8, ♘g5#, A-B.

В 2003, к столетию Л.Мая, я опубликовал оригинальную двухходовку на эту тему в "Problemesis". Однако, и в этой задаче (которая в этих заметках не приводится) всего один вариант. Было ясно, что оживление темы ради темы, в принципе, не срабатывает. Надо обогащать тему каким-то образом. В No3 параллельно проходит перемена мата на 1...ab.

№7. Р.Алиовсадзаде
Problemesis 2005

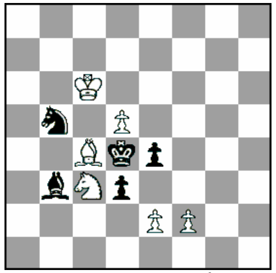

H#2 b) ♛e2

№8. Р.Алиовсадзаде
Problemaz 2006

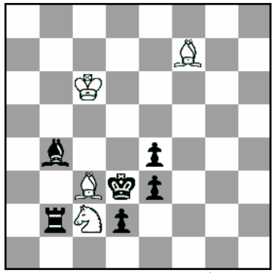

H#2 b) ♔f5

№9. Р.Алиовсадзаде
Problemesis 2005

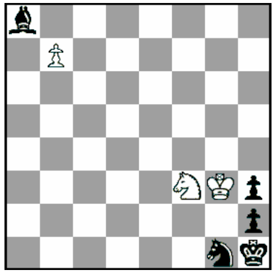

H=2 2 Solution

Возможны и взаимные взятия 2-х чёрных и 2-х белых фигур.
№7. a) 1.♘xc3! ♔d6 2.♗xc4! e3#, b) 1.♛h5 ♗xb3! 2.♛e5 ♘xb5#!
В первом близнеце взятия осуществляют чёрные, во втором - белые, причём взятия образуют цикл: a:B-c:D; D:c-B:a. А вот другой вид цикла.

№8. Посвящается юбилеям С.Джавадзаде и М.Вагидова.
a)1.♗xc3! ♔c5 2.♖xc2! ♗c4#, b)1.e2 ♗xb2! 2.e3 ♘xb4#!
Цикл a: B-c: D; B : c – D : a. Между прочим, оба мата идеальные!
Нелишне заметить, что идею взаимных взятий можно с успехом воплощать и в близких по духу кооперативных патах.
№9. 1) 1.♘xf3! ba♖! 2.♘g1! ♖a1=, 1.♗xb7 ♘xg1 2.♗f3 ♘xf3=! Взаимные взятия и возвраты коней дополнены взаимными взятиями между ч.слоном и б. пешкой.
А возможны ли взаимные взятия 3-х фигур? Будущее покажет...

Рауф Алиовсадзаде (Линкольн, США)

"OLİMPİYA DÜNYASI" 2008

Azərbaycan Milli Olimpiya komitəsinin mətbuat orqanı olan "Olimpiya dünyası" qəzetinin şahmat guşəsi 2008-ci il üçün şahmat bəstəçiliyinin altı janrında (#2, #3, N#, etüdlər, S#, H#) məsələ və etüdlərin tərtibi üzrə yarışlar keçirir.
Guşənin aparıcısı: İlham Əliyev (Sumqayıt).
Orijinal məsələ və etüdləri 25.10.2008 tarixə kimi göndərmək olar.

"OPEN LETTER"

Dear Mr. Avner,
Taking the opportunity given to me by the official publication of the Azerbaijan Chess Composition Commission, I am applying to you as President of the FIDE's PCCC with a constructive proposal.

Chess Composition, as it I s known, is creative work, and, the results of this work should be accepted as the author's intellectual property. No doubt intellectual property has to be protected which is emphasized in Chess Composition Codes in many countries. But, in fact, it is more declarative rather than legitimate. It is because that there is no mechanism to implement the protection of intellectual property in regards to Chess Composition.

I won't go into greater details on the matter but just touch a big issue that is quite possible to take measures about.

Modern Chess Composition is almost obligatorily thematic ,and ,generation of new ideas should be attributed to the highest phase of intellectual creativity. However, the ascertainment of priority in discovering a new theme and giving it a name is in the hands of individuals and publications. That means that the PCCC practically plays no role in this process. While, in my view, it is the PCCC's direct prerogative because this organization is the highest legislative body in the world's chess composition. And as a result of this, some morbid feelings and situations have been taking place which are uncharacteristic of Chess Composition.

The established practice of determining the priority of a new theme by its first appearance in print is totally wrong. While in science and technology, the mechanism of copyrighting works well. It would be absurd if inventors in technology would be asked to build first a machine and only later be given the patent. And this is how it is the case in Chess Composition. Psychology tells us that, creative folks can be conditionally split into two categories, those who prefer to generate new ideas and those who have abilities to masterly realize ideas in practice.
Of course, there can be a synthesis, too. Normally, either of the above-mentioned categories is more strong in its field. So, proposing an idea and its realization are two different entities and neither can hinder the other. Let's say that a composer generated a new theme and has two ways to go. First, to keep it secret and try to realize it. But, for some reasons, this may take a long time which ,in turn, would retard the development of Chess Composition. Moreover, there may be the possibility that someone else may hit upon the same idea. In which case Composer I may lose the rights on the theme. Second, to inform others about the idea which also is practically a loss of priority.

I do not understand why the PCCC doesn't adopt the internationally accepted practice of patenting and protection of author's right? I think it is high time to do something about that in Chess Composition.

Here is what I'd like to propose:

1. The PCCC handles all the matters concerning new ideas and for this it sets up a sub-commission consisted of highly knowledgeable experts;

2. At the first stage of its work the sub-commission develops a database of existing themes, establishes rules and regulations;

3. The sub-commission, as its responsibility, accepts presumably new ideas from authors and informs the authors about receiving those claims.

In the claims, the authors have to give the full definition of the ideas accompanied, whenever possible, with explanatory schemes;

4. The sub-commission makes an examination of the claim .And if it is new ,the claim gets published in a special bulletin and also on the PCCC's Website for possible objections.

5. After it is proven that the idea is new the author is given a patent.

6. Patented ideas, even those not realized yet, will make an Ideas Bank, that will stimulate the progress of Chess Composition. Everybody should have a full access to the Ideas Bank.

7. In the case of a claim being declined, the author gets an explanation on that. The author has the right to appeal.

Dear Mr. Avner,

I hope that my proposition is quite logical and will be met with understanding and support from you and many composers in general.

Yours, **Mejnun Vahidov**,

Azerbaijan National Master of Sport in Chess Composition.

Həmyerlimiz “StrateGems” jurnalında

1997 – ci ildən ABŞ-da yaşayan həmyerlimiz, tanınmış problemçi Rauf Ələvsətzadə “ StrateGems ” şahmat bəstəçiliyi jurnalında üçgedişli məsələlər bölməsinin redaktorudur.

Bu jurnala məsələ göndərmək istəyənlər üçün həmyerlimizin elektron ünvanını təqdim edirik. E-mail: **bakili97@netzero.net**

№4. Р.Алиовсадзаде
Публикуется впервые
Памяти Р.Фишера

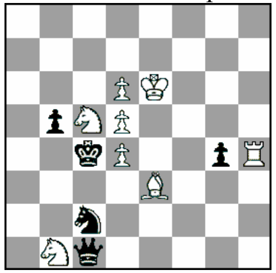

H#2 b) ♘c5→c6

№5-6. Г.Чумаков, Р.Алиовсадзаде

StrateGems 2005

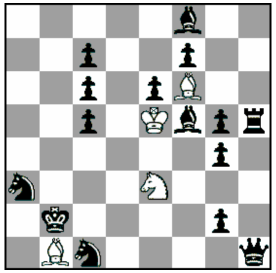

H#3 b) ♞c1→b3

Problemesis 2005

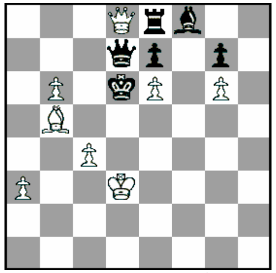

h=2* b) ♔d4

№4. a)1.♘xd4 ♗xd4! 2.g3 ♗e3#!, b)1.♘xe3! ♖h3 2.♘c2! ♖c3#
Взаимные взятия и возвраты белого слона и чёрного коня.

По ходу работы над этой идеей пришла другая (как говорится, идея рождает идею!). А именно, представить взаимные взятия с какой-то другой идеей. Так возникла задача на следующей диаграмме.

№5. a)1.♗xb1! ♘c2 2.♗a2 ♔e4+ 3.♔b1 ♘xa3#,
b)1.g1♖ ♗xf5! 2.♖b1 ♗xe6 3.♘c1 ♔f5#.
Трёхходовый маневр чёрных в первом близнеце в точности дублируется белыми во втором.

Надо сказать, что эта композиция потребовала долгого труда. Львиная доля в ней принадлежит известному тверскому проблемисту Геннадию Чумакову. Задача была опубликована незадолго до выхода из печати книги Г.Чумакова "Рядовой популярного жанра" (Тверь, 2005), и автор успел включить композицию в книгу.

За последние годы у меня сложился удачный тандем с замечательным мастером кооперативного жанра Г. Чумаковым. Мы представили идею взаимных взятий и возвратов в родственном жанре -кооперативном пате. Вот одна из них:

№6. a) 1...♗xd7 2.♔c5 ♗xe8=, 1.♔c5+ ♕xd7! 2.♖d8 ♕xd8=!,
b) 1...♕xe8 2.♕c8 ♕xc8=, 1.♕xd8! ♗xe8 2.♕d7! ♗xd7=
Взаимные взятия и возвраты ферзей + перемена игры в обоих частях.

Взаимные взятия

"Возможности почти во всех ортодоксальных жанрах в большой степени исчерпаны. Тревожная ситуация в кооперативном жанре ".

Так пишет в одной из своих недавних статей Петко Петков...

В какой-то степени гроссмейстер прав. Однако мне думается, что надо продолжать искать и находить новые возможности в композиции. В этой статье речь пойдёт о кооперативном жанре. Взятие, как составной элемент тематического содержания композиции, примен-яется широко. Вспомним тему Зилахи (взятия белых фигур) или тему Чумакова (взятия чёрных фигур). А как насчёт взаимных взятий? Идея звучит свежей.

Тем более, что по ходу своего поиска я консультировался с такими корифеями жанра, как Т.Гараи и Х.Фезер, которые признавали оригинальность идеи.

Несколько лет тому назад я предложил такую тему для кооперативного мата в 2 хода: Взаимные взятия и возвраты. Опубликовал несколько задач со взаимными взятиями и возвратами однотипных фигур. Привожу две из них:

№1. Р.Алиовсадзаде
Problem Paradize 2000

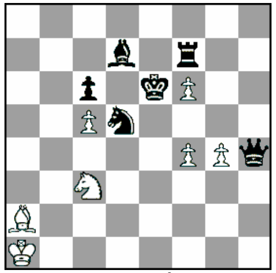

H#2 b) ♗a2→c1

№2. Р.Алиовсадзаде
StrateGems 2001

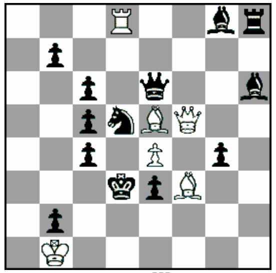

H#2 b) ♖d8→f6

№3. Р.Алиовсадзаде
Problemesis 2006

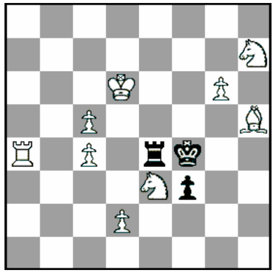

H#2 2 Solution

№1. a) 1.♖e7 ♘xd5! 2.♕xf6+ ♘c3#!, b)1.♘xc3! ♗b2 2.♘d5! f5#
Взаимные взятия и возвраты белого и чёрного коней.

№2. a)1.♕xf5! ed 2.♕e6! de #, b)1.gf ♕xe6! 2.♔xe4 ♕f5#!
Взаимные взятия и возвраты белого и чёрного ферзей.

Идею взаимных взятий и возвратов можно представить и с разнотипными фигурами .
№3. 1) 1.♖xe3! ♖a3 2.♖e4! ♖xf3#, 2) 1.♖xc4 ♘xc4! 2.♔f5 ♘e3#!
Взаимные взятия и возвраты белого коня и чёрной ладьи.

AZERBAIJAN CCC-35 JT (Etüdlər / Studies)
Düzəliş / Correction

Heyiflər olsun ki, Azərbaycan Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının 35 illiyinə həsr olunmuş etüdlərin tərtibi üzrə beynəlxalq yarışda təltifə düşmüş bir neçə etüddə səhv tapılıb.

Alex Sochnev (Rusiya) 2.Mükafat / 2.Prize.
Əlavə həll 2.Şe7! Fxf6+ 3.Şxf6 Fc4 (3...Fd3 4.g7 Fh7 5.Fg6 Fg8 6.Şe7) 4.Ff7 Fd3 5.g7 Fh7 6.Fg6 Fg8 7.Şe7 h4 8.Şf8 h3 9.Şxg8 h2 10.Fe4 Şf4 11.Şf7! d3! 12.g8V d2 13.Vd8! Şxe4 14.Şe6 Şe3 15.Vd5! Şe2 (15...b5 16.Şf5 b4 17.Şg4 Şe2 18.Vf3+ Şe1 19.Vh1+ Şe2 20.Vxh2+ Şd3 21.Vh7+ uduş) 16.Ve4+ Şf2 17.Vf4+ Şe1 18.Vg3+ Şf1 19.Vf3+ Şg1 20.Vd1+ Şg2 21.Vxd2+ uduş. A.Visokosov (Rusiya).

Alain Pallier (Fransa) Xüsusi tərifnamə / Special commendation.
Əlavə həll : **1.gxh3! Şxb6 2.Şd5 Şa7 3.Şxe5 b5 4.axb5 a4 5.Şd4 Şb6 6.Şc4 a3 7.Şb3 Şxb5 8.Şxa3 Şc5 9.Şb3 Şd6 10.Şc3 Şe5 11.h4!!** [11.Şd3? h4 12.Şd2 Şxe4 13.Şe2 Şf5 14.Şf3 Şe5=] **11...Şxe4 12.Şd2 Şf3** [12...Şe5 13.Şd3 Şd5 14.e4+ Şe5 15.Şe3 Şe6 16.Şf4 Şf6 17.e5+ Şe6 18.Şe4 Şe7 19.Şf5 Şf7 20.e6+ Şe7 21.Şe5 Şe8 22.Şf6 Şf8 23.e7+ Şe8 24.Şe6 h6 25.Şf6] **13.Şd3 Şg4 14.e4 Şxh4 15.Şd4 Şh3** [15...Şg5 16.Şe5 Şg6 17.Şe6+-] **16.e5 h4 17.e6 Şxh2 18.e7 h3 19.e8V+-** A.Visokosov (Rusiya).

Sevindirici haldır ki, bizim xahişimizi nəzərə alaraq, bəzi müəlliflər etüdlərinə düzəliş veriblər. Onları sizin nəzərinizə çatdırırıq.

David Gurqenidze, Iuri Akobia
1. Mükafat
Azerbaijan CCC-35 JT, 2006

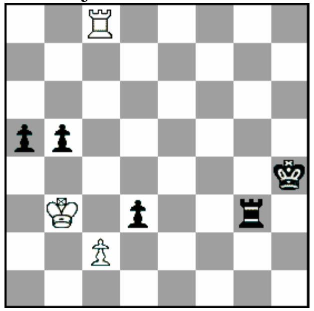

Heç-heçə (=)

Iuri Akobia
1. Fəxri rəy
Azerbaijan CCC-35 JT, 2006

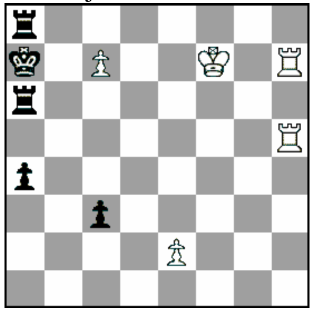

Uduş (+)

David Qurqenidze, Iuri Akobia (Gürcüstan) 1. Mükafat / 1. Prize
1.c4! (1.Th8+? Şg4 2.Tg8+ (2.cxd3 Txd3+ 3.Şc2 Ta3 4.Tb8 b4–+) 2...Şf3 3.Tf8+ Şe2 4.cxd3 Şxd3 5.Şb2 (5.Td8+ Şe4+–+) 5...Te3 6.Tf5 Şc4 7.Tf4+ Şd5 8.Tf5+ Te5–+; 1.cxd3? Txd3+ 2.Şc2 Ta3 3.Tb8 b4–+) **1...a4+!** (1...bxc4+ 2.Txc4+=; 1...d2+ 2.Şc2 Td3 3.Şd1 b4 4.Ta8 Şg3 5.c5 Şf3 6.c6 b3 7.c7 b2 8.Tb8 Tc3 9.Şxd2=) **2.Şc3!!** (2.Şb4? bxc4 3.Şxc4 d2 4.Td8 Tg2–+) **2...b4+!** (2...a3 3.cxb5 a2 4.Ta8 d2+ 5.Şxd2 Tg8 6.Ta4+=) **3.Şxb4 a3! 4.Şc3! a2 5.Ta8** (5.Th8+? Şg4 6.Th1 (6.Ta8 Şf4 7.c5 d2+ 8.Şxd2 Tg1–+) 6...Şf3 7.c5 Şe4 8.c6 Tg2 9.Şb3 Tc2–+) **A) - 5...Tf3 6.Th8+ Şg4 7.Th1 Şf5 8.Te1! Şf4 9.c5 Tg3 10.c6**
(10.Ta1? Şe4 11.c6 Tg2 12.Şb3 d2 13.Txa2 d1V+–+; 10.Tf1+? Şe4 11.c6 Tg2–+)
10...d2+ 11.Şxd2=
B) - 5...d2+! 6.Şxd2 Tg8! 7.Ta7!! (7.Ta6?? Tg1 8.Txa2 Tg2+–+) **7...Tg7 8.Ta8 Tg8 9.Ta7** mövqeli heç-heçə / positional draw, **9...Tg1 10.Th7+ Şg3 11.Tg7+ Şf2 12.Tf7+ Şg2 13.Tg7+ Şh2 14.Th7+** mövqeli heç-heçə / positional draw.

Iuri Akobia (Gürcüstan) 1. Fəxri rəy / 1.HM
1.Şe7 [1.Tc5? Şb7 2.Txc3 Tc8=] **1...a3** [1...c2 2.Tc5 Şb7 3.Şd7 a3 (3...Tc8 4.Th4) 4.c8V+ Txc8 5.Txc8 a2 6.Tc7+ Şb6 7.Th1+-] **2.Şd7** [2.Tc5? Şb7=] **2...a2 3.c8V Txc8 4.Şxc8+ Şa8 5.Th1 a1V 6.Txa1 Txa1 7.Tc7 Tc1 8.e3!!** zz [Tematik oyun 8.e4? Tc2! zz 9.e5 Tc1 zz 10.e6 c2 zz 11.e7 Te1=] **8...Tc2** [8...c2 9.e4 Te1 10.Txc2 Şa7 11.Şc7 Şa6 12.Şc6 Şa7 13.Şd5+-] **9.e4** zz **9...Tc1 10.e5** zz **10...Tc2** [10...c2 11.e6+-] **11.e6+-** uduş / wins.

Miniatürçülərin VII Dünya çempionatı

Miniatür şahmat bəstələrinin tərtibi üzrə VII Dünya çempionatının reqlamenti elan olunub. Təşkilatçılar tərəfindən çempionata yalnız ortodoksal janrda 2005-2007-ci il-lərdə dərc olunmuş (orijinal olmaz!) ikigedişli, üçgedişli və çoxgedişli miniatür (daşların sayı 7-dən artıq olmayan) məsələlər qəbul edilir. Hər bölmədə iştirakçı 6 məsələ göndərə bilər, bunlardan yalnız 4 ən yaxşısı zaçota düşəcək.

Məsələləri məktubla (xüsusi tərtib olumuş qaydada) və ya internetlə 1 aprel 2008 tarixə kimi çempionatın direktoru, tanınmış miniatür ustası, Vladimir Kojakinə göndərmək lazımdır.
Ünvan: Vladimir Kozhakin, P/ Box 0/28, Magadan 685000, Russia.
E-mail: vKozhakin@mail.ru

«RIFEY» 2007 (Şahmat bəstəçiliyi Oskarı)

"RİFEY 2007" müsabiqəsində ölkəmizi iki bəstə təmsil edir. Etüd bölməsində İlham Əliyev (Sumqayıt) və Araz Alməmmədovun (Qəbələ) birgə etüdü, ikigedişli məsələlərdə isə Anatoli Vasilenkonun (Ukrayna) "Olimpiya dünyası" qəzetinin 2006-cı il üçün keçirdiyi beynəlxalq yarışda 2-ci Mükafat qazanmış məsələsi "Oskar" uğrunda mübarizə aparır.

«İLİN ETÜDÜ» 2006

Artıq hər il şahmat bəstəçilərinin ümümdünya konqresində ilin etüdünü seçmək ənənə halını alıb. Bu konqres də istisna olmadı. Xatırladım ki, Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyası (PCCC - Permanent Commission of Fide for Chess Composition) ilin əsərini, etüd incəsənətinin şahmatçıların geniş dairəsi arasında tanınması nöqteyi nəzərindən seçir. Artıq PCCC 2006-cı ilin ən yaxşı etüdünün tanınması üçün bütün şahmat mediasına müraciət edib. FİDE-nin tərkibində daimi fəaliyyət göstərən Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi komissiyasının xahişini yerinə yetirərək bu imkanı jurnalımızın oxucularına da yaradırıq.

Artıq ikinci ildir ki, Rusiyanın Vladivostok şəhərində yaşayan Yuri Bazlovun (1947-ci il) etüdü ilin etüdü seçilir. Bu dəfə onun C.Bentin (İngiltərə) xatirəsinə keçirilən yarışda birinci fəxri rəy almış etüdü bu ada layiq görülüb.

Yuri Bazlov (Rusiya)
C.Bent xatirə yarışı, 2006- 2007
1-ci fəxri rəy

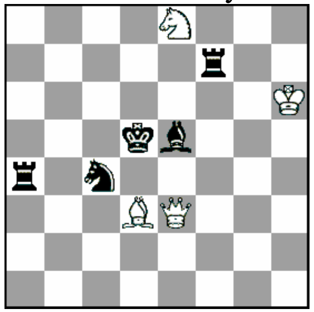

4+5 Uduş (+)

1. ♗e4+ [1.Ve4+? Şc5 2.Fxc4 Ff4+ 3.Şg6 Txc4 4.Va8 Te7 =] **1...♔e6 2.♕c5!** [2.Vb3? Tf4 3.Vxa4 Txe4 =] **2...♗f4+** [2...Tfa7 3.Fd5+ Şf5 4.Vf8+ Şg4 5.Vf3+ Şh4 6.Fe6 +-] **3.♔g6 ♘e5+ 4.♔h5 ♖xe4** [4...Td7 5.Fd5+ Txd5 6.Ac7+ Şd7 (Şf5) 7.Axd5 +-; 4...Tfa7 5.Fd5+ Şd7 6.Af6+ Şd8 7.Fe6 T4a5 8.Vb6+ Şe7 9.Ag8+ Şf8 10.Vd8+ Şg7 11.Vf6+ Şh7 12.Ae7 +-] **5.♕d6+ ♔f5 6.♕f6+!! ♖xf6 7.♘g7#**

Əsilzadə-etüd (ilkin mövqedə piyadalar olmayan etüdlər belə adlanır). Oyunda bütün daşlar hərəkət edir, ikinci gedişdə sakit gediş (2.Vc5!) və lövhənin mərkəzində ideal qapalı mat. Qara şahın dörd fəal fiqurla mühasirə olunması və sonda vəzirin gözəl qurbanı etüdü valehedici edir.

Həlletmə üzrə Avropa çempionatı Türkiyədə olacaq

Beynəlxalq Şahmat Bəstəçiliyi Komissiyasının (PCCC) Prezidenti Uri Avnerin ünvanına Türkiyə Şahmat Federasiyası tərəfindən şahmat bəstəçiliyi üzrə Avropa konqresinin və həlletmə üzrə 4-cü Avropa çempionatının keçirilməsi barədə ərizə daxil olub. PCCC tərəfindən yerli şahmat bəstəçiliyi komissiyalarına göndərilən məktubda iki suala cavab verməl xahiş olunurdu:

1) Türkiyənin təklifini qəbul edirsinizmi?
2) Sizin ölkə həlletmə üzrə komanda çempionatında iştirak etmək niyyətindədirmi?

Keçirilən sorğudan sonra əksər ölkələrin bu təklifi müdafiə etdiyi aydın oldu. Sorğu 22 ölkə arasında aparıldı. 21 ölkə birinci suala " hə ", yalnız Almaniya "yox" dedi. Artıq əksər ölkələr çempionatda komandalrının iştirakına təminat verib, ölkəmiz də daxil olmaqla dörd ölkə isə bu suala dəqiq cavabı bir az gec verəcəklərini bildiriblər. Şahmat Bəstəçiliyi üzrə Avropa konqresi 28 mart – 3 aprel 2008 tarixdə Antalyada (Kəmər / Kiriş) "Limra" hotelində keçiriləcək.

Xatırladım ki, yeniyetmələr arasında şahmat üzrə dünya çempionatı da məhz bu hoteldə keçirilmişdı (17-29.11.2007). Qeyd edim ki, yenə də burada, 14 noyabrda FİDE-nin (Beynəlxalq Şahmat Federasiyası) 78-ci Konqresində komissiya və komitələrin təkmilləşdirilməsi qərara alınmışdı. Şahmat bəstəçiliyi üzrə daimi komissiya (PCCC) indiki statusunu saxladı və öncə planlaşdırıldığı kimi digər komissiya və birliklərə daxil olmayaraq müstəqil qaldı.

Konqresin çox dolğun olacağı nəzərdə tutulur. Həlletmə üzrə Avropa çempionatından (29-30 mart) əlavə, konqres günlərində open-turnir, solvinq - şou, kvik - şou, etüdlrərin həlli üzrə yarış, şahmat məsələ və etüdlərinin tətribi üzrə çoxsaylı müsabiqələr keçiriləcək, tanınmış şahmat bəstəçilərinin mühazirələri olacaq. İlk dəfə 32 nəfərdən ibarət solvinq-şounun internet vasitəsi ilə birbaşa yayımı nəzərdə tutulur.

Konqresin direktoru Abdurrahman Koral (Türkiyə), bütün həlletmə yarışlarının baş hakimi isə beynəlxalq qrossmeyster Milan Velimiroviçdir (Serbiya). Tərtib üzrə bütün yarışların direktoru Andrey Selivanovdur (Rusiya).

Ümid edirik, Azərbaycan tarixində ilk dəfə olaraq, ölkəmizin yığma komandasının bu çempionatda iştirakı təmin olunacaq.

Yeniyetmələr arasında həlletmə üzrə 2-ci Dünya kuboku

17-29 noyabrda Türkiyənin Antalya şəhərində şahmat üzrə yaş qrupları arasında dünya çempionatı keçirildi. Çempionatın istirahət günü, 23 noyabr tarixdə, yeniyetmələr arasında həlletmə üzrə Dünya kuboku keçirilməsi artıq ənənə halını alır. Xatırladım ki, 1-ci Dünya kuboku ötən il Batumda (Gürcüstan) keçirilən yaş qrupları Dünya çempionatında ilk dəfə start götürdü.

Yeniyetmələr arasında 2-ci Dünya kubokunun (The second World Cup for Juniors in Solving Chess Composition) nəticələri üç yaş qrupunda elan olundu: 10, 14 və 18 yaşadək oğlan və qızlar arasında. İştirakçıların ümumi sayı 96 (65 oğlan və 31 qız) nəfər idi. Həll üçün bütün iştirakçılara iki saat ərzində dörd bölmədə (ikigedişli, üçgedişli, çoxgedişli, etüdlər) 8 bəstə təqdim olunmuşdu. Yarışların baş hakimi ötən ilki dünya kubokunda olduöu kimi etüd üzrə iki dəfə dünya çempionu, beynəlxalq qrossmeyster David Qurqenidze (Gürcüstan) idi.

İndi isə həlletmə üzrə 2-ci Dünya kubokunun qalibləri ilə tanış olaq. Mötərizdədə göstərilmış rəqəmlər şahmatçıların həllə sərf etdiyi zamanı göstərir.

Oglanlar: 10 yaş – 1 yer: Qriqoriy Oparin (Rusiya) 36 xal (1.44), 14 yaş – 1 yer: Yuri Yeliseyev (Rusiya) 40 xal (1.22), 18 yaş – 1 yer: Viaçeslav Kulakov (Rusiya) 40 xal (0.30).

Qızlar: 10 yaş – 1 yer: Petruta-Alisia Moldovan (Rumıniya) 15 xal (2.00), 14 yaş – 1 yer: Anastasia Kolba (Ukrayna) 29 xal (2.00), 18 yaş – 1 yer: Salome Siradze (Gürcüstan) 36 xal (1.48).

Bu sətirlərin müəllifi də Dünya kubokunun hakimləri arasında idi və orada bir daha gənc şahmatçıların həlletmə yarışına böyük maraq göstərmələrinin canlı şahidi oldum. Heyiflər olsun ki, ölkəmizin bir çox məşqçiləri bu tədbirə ciddi yanaşmadı və şagirdlərini bu yarışa buraxmadılar. Türkiyədə olan ölkə şahmatçılarının sayı 45 nəfər olsa da, dünya kubokunda onlardan yalnız yeddisi iştirak etdi. Azərbaycan şahmatçıları arasında ən yaxşı nəticəni 22 xal (1.49) toplayaraq, 18 yaş qızlarda Dünya kubokunun bürünc medalını qazanan **Əfsanə Zahidova (Şamaxı)** göstərdi.

Qeyd etmək lazımdır ki, bir çox şahmatçılarımızın həlletmə yarışlarında iştirak təc - rübəsi yox idi. Heyiflər olsun ki, şahmat bəstəçiliyi komissiyası tərəfindən yeniyetmələr arasında həlletmə üzrə Azərbaycan çempionatının keçirilməsi təklifi artıq bir neçə il qaldırılsa da, diqqətdən kənar qalıb. Lakin yaş qrupları dünya çempionatında həlletmə üzrə dünya kubokunun keçirilməsi artıq bunu labüd edir.

Digər şahmatçılarımızın nəticələrini təqdim edirik:

14 yaş oglanlar qrupu: Misrəddin İsgəndərov (Sumqayıt) 31 xal (1.33) – 5-ci yer, Zaur Məmmədov (Bakı) 29 xal (1.36) – 6-cı yer, Bəhruz Rzayev (Bakı) 25 xal (1.35) – 11-ci yer. **18 yaş** oglanlar qrupu – Vasif Durarbəyli (Sumqayıt) 31 xal (2.00) – 4-cü yer. **10 yaş** qızlar qrupu – Xatun Bağırova (Ucar) 7 xal (2.00) – 9-cu yer. **14 yaş** qızlar qrupu – Ülviyyə Fətəliyeva (Gəncə) 10 xal (2.00) 14-cü yer.

The second World Cup in Solving the Chess Composition
23.11.2007 Kemer/Antalya, Turkey

№1

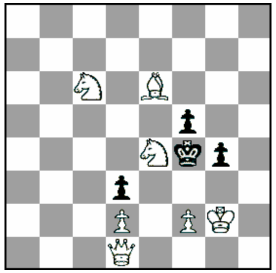

#2

№2

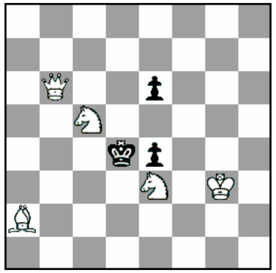

#2

№3

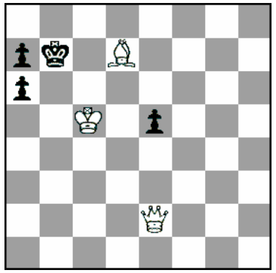

#3

№4

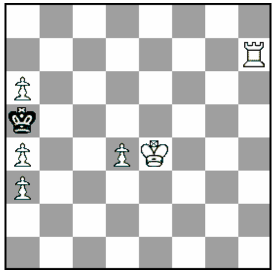

#3

№5

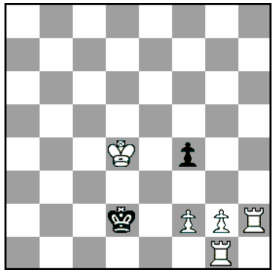

#4

№6

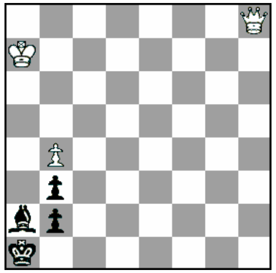

#5

№7

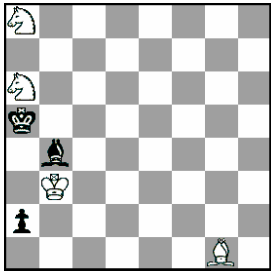

Uduş (+)

№8

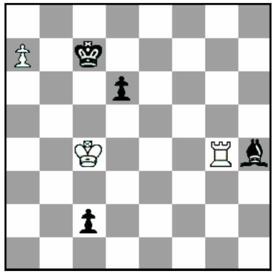

Uduş (+)

№1. 1.Vh1 (5). **№2. 1.Fc4** (5). **№3. 1.Fh3** (2) – **2.Vg4** (1) **1…a5 2.Va6+!** (2)
№4. 1.a7 Şa6 2.a8A! (2) **1…Şb6 2.a8T!** (2) **1…Şxa4 2.Tb7** (1)
№5. 1.f3! (1) **1…Şc2 2.g4+** (1) **Şb3 3.Ta1** (1) **1…Şe2 2.g3+!** (1) **Şxf3 3.gxf4!** (1).
№6. 1.Şb8!! (2) **Şb1 2.Vc3** (1) **Şa1 3.Vd4** (1) **Fb1 4.Vg1** (1) **Şa2 5.Va7#**
№7. 1.A6c7 (1) **a1A+ 2.Şb2 Ab3 3.Şxb3 Fc5 4.Fh2** (1) **Fg1 5.Ff4!** (1) **Fe3 6.Ab6!** (1) **Fxf4 7.Ac4#** (0.5) **6…Fxb6 7.Fd2#** (0.5)
№8. 1.Tg7+! Şb6 2.a8A+! (1) **Şa6 3.Ac7+ Şa5 4.Tg1 Fg5!** (1) **5.Txg5+! d5+! 6.Txd5+** (1) **Şa4 7.Ab5!** (1) **c1V 8.Ac3+ Şa3 9.Ta5+** (1) **Şb2 10.Ta2#**

«RIFEY» 2008
(Şahmat bəstəçiliyi Oskarı)

Şahmat bəstəçilərinin yaradıcılığını populyarlaşdırmaq üçün yeni proyekt start götürüb. FİDE-nin vitse-prezidenti Andrey Selivanovun təşəbbüsü ilə həyata keçirilən "RIFEY" şahmat bəstəçiliyi Oskarı ənənəvi olacaq və hər il keçiriləcək. Laureat bəstələr şahmat bəstəçiliyinin qızıl daxılına daxil ediləcək. Hər bir iştirakçı laureatların bəstələri və şəkillərindən ibarət olan RİFEY-in nəticələrinə həsr olunmuş gözəl nəşr olunmuş buket alacaq.
Müsabiqəyə 2007-ci ildə dərc olunmuş növbəti 8 bölmədən bəstələr təqdim edilə bilər: 1) ikigedişli, 2) üçgedişli, 3) çoxgedişli, 4) Etüdlər, 5) Yardımlı mat, 6) Əks-mat, 7) Nağıl, 8) Retro.

Bu tədbirdə bütün bəstəçilər iştirak edə bilərlər və bu zaman şəxsi, yaxud kollektiv halda tərtib edilmiş bir bəstədən artıq olmayaraq, ən yaxşı əsərini göndərə bilər.

Təltifdə şahmat bəstəçiliyi jurnallarının redaktorları, digər nəşrlərin şahmat bəstəçiliyi aparıcıları və şahmat bəstəçiliyi üzrə aparıcı mütəxəssislər iştirak edəcək. Hakimlər kollegiyasının sədri - beynəlxalq qrossmeyster Yakov Vladimirovdur (Rusiya).

Hər bölmədə 10 ən yaxşı bəstə müəyyən edləcək. 1-ci yer üçün "RIFEY", qalan doqquz yer üçün isə diplomlar təqdim ediləcək.

Bəstələri 1 mart 2008 tarıxə kimi göndərmək lazımdır: **nrifond@gmail.com**

Bütün göndərilmiş bəstələr 1 aprel 2008 tarixə kimi **www.selivanov.ru** saytında baxış və təltif üçün göstəriləcək. Şahmat bəstəçiliyi redaktorları və qabaqcıl mütəxəssislər təltifi 1 iyun 2008 tarixə kimi göndərməlidirlər.

Mükafatlandırma 2008-ci ildə olacaq. Daha ətraflı məlumat üçün yuxarıda göstərilən sayta müraciət edə bilərsiniz.